

SPREMEMBA V PROSVETNEM MINISTRSTVU

Dosedanji prosvetni minister g. Božidar Maksimovič je podal ostavko. Na njegovo mesto je bil 29. junija imenovan g. dr. Anton Korošec, predsednik senata in minister v p. Ob tej priliki priobčujemo izjavi obeh gg. ministrov.

Izjava bivšega prosvetnega ministra gospoda Bože Maksimoviča

Od meseca septembra lanskega leta je napredovalo 7766 učiteljev in noben učitelj ne čaka več na napredovanje

V »Politiki« od 28. junija je bil priobčen sledeči članek:

V letošnjem šolskem letu se je v prosvetnem ministrstvu reševalo zapuščeno šolsko vprašanje, ki je do sedaj težilo tako osnovno šolo kakor učiteljski stan. Šlo je za napredovanje učiteljstva, ki se je te dni popolnoma likvidiralo.

Kako se je to vprašanje v teku časa kompliciralo in na kak način je bilo rešeno, bo vsekakor zanimivo za učiteljstvo kakor tudi za starše učencev.

Božidar Maksimovič

Kako je napredovanje učiteljstva postalo problem

Do meseca maja 1935. leta je učiteljstvo narodnih šol napredovalo, čim je izpolnilo zakonske pogoje. V vsak proračun je bil vnešen za to potreben kredit in napredovanje se je vršilo povsem avtomatično. Toda od tega časa dalje je nastal dolg zastoj v učiteljskih napredovanjih. Ta zastoj je trajal za vse učiteljstvo poldrugo leto. Krediti, predvideni v tem času za napredovanja, so usahnili, a število kandidatov za napredovanje in povišanje plač po napredovanju je stalno narasčalo. Tako je število nenapredovanih učiteljev naraslo na 10.000.

Ko se je pozneje v prosvetnem ministrstvu mislilo na napredovanje učiteljstva v višje skupine, je to predstavljalo že težak problem. Težko je bilo izposlovati zadosten kredit za napredovanje takega števila učiteljstva. Poleg tega je bilo pri raznih in vsakovrstnih vplivih težko ohraniti red in pravilnost vršenja napredovanj. Ni bilo proračunskih sredstev za vse kandidate, nekdo je moral izpasti, a kdo naj to bo, o tem niso vedno odločali samo šolski momenti. Tako se je zgodilo, da so se iz omenjenih kreditov, v kolikor so bili v te svrhe stavljeni na razpolago prosvetnemu ministru, po malem začele dajati skupine učiteljstva izven reda. Dogajalo se je v več primerih, da so napredovali oni, ki so komaj dobili pravico za napredovanje, a drugi, mnogo starejši učitelji, so čakali na napredovanje še dolgo časa. To čakanje se je večkrat podaljševalo do dveh, treh in tudi štirih let.

Stanje meseca septembra preteklega leta

V mesecu septembru preteklega leta je bilo v prosvetnem ministrstvu 6938 učiteljskih prošenj za napredovanja. V to število niso vrstane prošnje učiteljstva iz banovine Hrvaške, ki so se po osvojenju banovine takoj odstopile njej v nadaljnje poslovanje. Prosvetni minister g. Božidar Maksimovič je takoj začel proučevati vprašanje učiteljskih napredovanj, čim je preteklo leto v avgustu prevzel ta resor. Krediti, s katerimi je v ta namen razpolagal, so bili po lanskoletnem proračunu nezadostni. Zaradi tega je g. Maksimovič zahteval naknadne kredite, ki so mu omogočili izvesti napredovanje gotovega števila učiteljstva ob sv. Savi. Za to napredovanje je g. Maksimovič postavil načelo, da napreduje v vsako skupino najprej po službenih letih najstarejše učiteljstvo, a šele v drugi vrsti tudi oni mlajši, ki najdalje čakajo v dosedanji skupini. Ker je bil kredit izčrpan, je ostalo veliko število kandidatov in še nadalje čakalo. Toda tudi v proračunskih dvanajstih mesecih aprila-julija so se zvišali krediti za učiteljska napredovanja. Delo za učiteljska napredovanja se je začelo o sv. Savi, po sprejetju proračunskih dvanajstih, nadaljevalo se je za veliko noč, ko je napredovalo nekaj tisoč učiteljev(-ic). Od prihoda g. Maksimoviča za prosvetnega mi-

nistra do 1. maja t. l. je napredovalo skupno 6434 učiteljev(-ic). Po vsem tem je od 6938 na napredovanje čakajočih, ki jih je g. Maksimovič prevzel kot takrat imenovani prosvetni minister, je ostalo po 1. maju samo še 504 učiteljev(-ic).

Te dni, ob koncu šolskega leta, so bila po odloku g. Maksimoviča tretjič izvedena napredovanja za osnovnošolsko učiteljstvo. Med zadnja vidovdanska napredovanja je prišlo vseh onih 504, ki so od prej ostali in tudi vsi oni, ki so vložili prošnje, ker so med tem časom, od meseca septembra preteklega leta do junija t. l. pridobili pravico za napredovanje. Tako je te dni napredovalo še 1332 učiteljev(-ic). Na ta način so bili upoštevani vsi kandidati, ki so izpolnili pogoje za napredovanje do 15. junija t. l., razen onih, ki so v disciplinski preiskavi ali za katerih napredovanje obstojajo druge zapreke.

Sedaj se v prosvetnem ministrstvu zaključuje in objavlja spisek napredovanih in dostavlja pristojnim organom, ki naj jih izvedejo. Vse to predstavlja ogromno administrativno delo, toda kmalu se bodo začeli izplačevati po napredovanju pripadajoči dohodki.

Izjava

Ob rešitvi vprašanja učiteljskih napredovanj se je urednik »Politike« obrnil na prosvetnega ministra g. Maksimoviča, ki ga je sprejel v svojem kabinetu in mu dal potem sledečo izjavo:

»Ko sem prišel na to mesto, sem dobil nekaj tisoč učiteljskih kandidatov, ki so izpolnjevali pogoje za napredovanja, a niso mogli napredovati, ker za to ni bilo kreditov. Kredit je bilo treba ustvariti, ker ni šlo za malo število učiteljev, ki so čakali na napredovanja, da bi se to moglo izvršiti s kakimi prihranki obstoječih kreditov.

Učitelji vršijo zares težko delo, a poleg tega so gmotno zelo skromno nagrajeni. Zaradi tega napredovanje v višje skupine, ki mu sledi povečanje plače, predstavlja za učiteljstvo življenjsko vprašanje.

Iz teh razlogov sem zahteval naknadne kredite za učiteljska napredovanja še v času veljavnosti prejšnjega proračuna, zahteval pa sem tudi zvišanje v proračunskih dvanajstih. Gospod finančni minister je tudi sam upošteval vse te razloge in je ukrenil vse, kar je bilo v njegovi moči, da se mi sredstva stavijo na razpolago. Na ta način je bilo izvršeno kolektivno napredovanje, ki je obsegalo skupno 7766 učiteljev(-ic). Tako ni dne 15. junija letošnjega leta v ministrstvu prosvete obstajala nobena učiteljska prošnja za napredovanje, ki ne bi bila vzeta v postopek.

Prav nobeden učitelj ni napredoval zato, ker je zanj nekdo interveniral, nego zato, ker je prišel na vrsto. Kdor ni bil na vrsti, ni mogel napredovati, ne glede na to, čegava intervencija je bila zanj izvršena. A red za napredovanje je določen ne samo po dolžini čakanja v eni skupini, nego v prvi vrsti po skupnem številu službenih let. Skupno število službenih let se je moralo v prvi vrsti upoštevati kot merilo zato, ker je bilo v prejšnjih letih več primerov, da je mlajše učiteljstvo ob priliki napredovanja puščalo za seboj svoje mnogo starejše tovariše.

Učitelj mora in mora izpasti iz napredovanja, ako pravočasno ne položi praktični učiteljski izpit, ako je nepovoljno ocenjen, ako je v preiskavi, ako je vdan kakim posebnim napakam itd. In narobe, učitelj mora in mora doseči izjemno prvenstvo v napredovanju, če se prav posebno odlikuje po sposobnosti, uspehu, književnem delu, nenavadnem ugledu itd. Toda to so samo izjeme, bodisi v negativnem, bodisi v pozitivnem smislu, pa čeprav bi jih bilo mnogo. Ostane pa pravilo, da preskakovanja pri napredovanjih ne sme biti, ker to dovaja do upravičenega nezadovoljstva in ruši vero v pravičnost in objektivnost vrhovne šolske uprave.

Z izvršenimi ukrepi, mislim, da je v glavnem vspostavljen normalen tok v tem pogledu, je zaključil svojo izjavo minister g. Maksimovič.

Izjava novega prosvetnega ministra g. dr. Antona Korošca

Prosvetni minister g. dr. Anton Korošec je ob prevzemu tega resora povabil v svoj kabinet novinarje in jim podal sledečo izjavo:

»Prevzemam prosvetno ministrstvo v resnem času. Naši državci so sicer res prihranjene vojne strahote, vendar jo dosegajo valovi borbe, v kateri se odločuje usoda sveta. Danes gre za vse kulturne in moralne vrednote človečanstva in celo za najvišje človeške dobrine: vero, družino, domovino. Zato moramo biti pripravljeni, da se uspešno upremo vsem eventualnostim, ki bi utegnile nastopiti v vrtincu dogodkov.

Prosveta je temelj zdrave državne politike. Prosvetljeno ljudstvo hodi po varni poti bodočnosti. Prizadevati si moramo, da bomo dali našemu narodu najboljšo prosveto, ki bo odgovarjala sedanjim razmeram na svetu ter pogojem in potrebam današnjega družabnega reda in napredka. Odstranjevanje je treba s pripravljeno pedagogičnimi metodami vse škodljive vplive vidnih in nevidnih sil in v prosveti morajo priti do izraza samo pozitivne norme današnjega kulturnega stremjenja. V prosveti ne more in ne sme biti neodločnosti, omahovanja in bločenja. Vse mora biti jasno, precizno, odločno. Prosvetni in

kulturni ukrepi morajo biti smelji in energični. Samo tako se da izvesti kulturni in moralni preporod.

V prosvetnem pogledu je naša država precej zaostala za mnogimi drugimi državami. Moramo pohiteti, da jih dosežemo in po možnosti nekatere tudi prehitimo. Zato je potrebno sodelovanje vseh prosvetnih faktorjev, v prvi vrsti prosvetnih delavcev, ljudskih učiteljev in profesorjev. Na njihovo iskreno sodelovanje računamo z gotovostjo.

Vemo, da je njihov današnji položaj težak, storili pa bomo vse, da se popravi do skrajnih mej možnosti. Preskrbljeni in zadovoljni prosvetni delavci, o tem smo prepričani, se bo res posvetil z gorečnostjo in ljubeznijo svoji visoki in pomembni vlogi kulturnega delavca in vzgojitelja mladine.

Na mladini sloni bodočnost države in naroda. Vsa naša pozornost se mora obrniti

Dr. Anton Korošec

Kakšno mora biti učiteljevo naturalno stanovanje

Važna razsodba državnega sveta

Često se dogaja, da pride učiteljstvo v nasprotju s krajevnim šolskim odborom zaradi oblike in velikosti kakor tudi zaradi stanja, v katerem se naturalno stanovanje nahaja. V tem pogledu bo v bodoče več jasnosti. Državni svet je v svoji razsodbi št. 3665/40 od 9. marca 1940. v konkretnem primeru razsodil, kakšno mora biti učiteljevo naturalno stanovanje.

Učitelj Nikola Duplevič iz Berberovice se je pritožil proti rešitvi pritožbe na ministrstvo prosvete zaradi dodelitve sobe 380 m × 150 m kot naturalno stanovanje. Državni svet je ugodil tej pritožbi in utemeljuje svojo razsodbo sledeče:

Iz materialno pravne strani osporjeno rešenje nasprotuje zakonu, ker ni bilo izdano v duhu obstoječih predpisov. Iz spisa se ugotavlja, da ima šola v Berberovici poleg učilnice še dva prostora in to sobo, dolgo 380 m in široko 345 m in drugo, dolgo 380 m in široko 150 m. Iz istega poročila je tudi razvidno, da je v večji sobi nastanjena pisarna ter narodna knjižnica in čitalnica.

Po § 29. zakona o narodnih šolah mora vsaka šola poleg upraviteljevega stanovanja imeti v bližini še toliko obveznih stanovanj za učiteljstvo, kolikor ima posebnih oddelkov. Po § 84. istega zakona imajo vsi državni učitelji na ljudski šoli pravico na stanovanje oziroma na stanarino po §§ 23. in 29. tega zakona. V § 29. je rečeno, da mora imeti šola toliko obveznih stanovanj..., kar pomenja, da stanovanja ne morejo biti kakršna koli, marveč morajo ustrezati predpisom. V § 27. je predvideno, da prosvetni minister v sporazumu z ministrom za zgradbe in ministrom za socialno politiko in narodno zdravje predpiše uredbo o zidanju šolskih zgradb in učiteljskih stanovanj. Ta uredba še ni bila izdana. Prepuščeno je torej pristojnim organom upravne oblasti, da sami po svoji uvidnosti odločajo, kakšno naj bo stanovanje

njeni narodni in moralni vzgoji. To so osnovne smernice naše prosvetne politike.

Varovali, negovali in razvijali bomo jezikovne in narodne tradicije Srbov, Hrvatov in Slovencev, svetinje in običaje vseh priznanih veroizpovedi ter bomo s tem skrbeli, da bodo vse šole in vsi prosvetni zavodi sploh postali čebeljaki reda in dela in sejalci prosvete in morale resnične narodne kulture in rodoljublja.

Mladino moramo pripraviti, da bo potom prosvetljenosti duhovno in moralno oborožena za ono veliko dobo, ki prihaja na svet. Mora biti vzgojena v žrtvovanju za narodne ideale v goreči ljubezni do domovine in iskreni vdanosti vzvišenemu prestolu in domu Karadordevičev. Vse kulturne ustanove, vsi vzgojni faktorji, vsi prosvetni delavci se morajo mobilizirati za veliko akcijo prosvetnega in moralnega preporoda. Pričakujemo od vseh največje žrtve in napore v korist domovine in naroda, pripravljeni pa smo vedno ustreči vsem njihovim upravičenim željam in potrebam. S složnim in požrtvovalnim delom bomo obvarovali mladino zablod in krivih potov in jih napolnili na pravo moralno in narodno pot. Dobra in smiselna prosvetna politika bo zanesljivo jamstvo in temelj za kulturni in gospodarski razvoj ter napredovanje našega naroda.

Ko ob spremembi v prosvetnem ministrstvu priobčujemo gornji izjavi, izražamo tudi svojo željo, da bi novi prosvetni minister g. dr. Anton Korošec, ki je vodil ta resor že l. 1924., povsem upošteval želje in zahteve učiteljstva po pravni in gmotni pravičnosti. Zastopniki našega udruženja, ki so tolmači vseh naših težav in potreb, so že imeli priliko osebno obrazložiti novemu ministru izredno težek položaj, v katerem se učiteljstvo nahaja. Iz zagotovil, ki jih je g. minister dal ob tej priliki, lahko sklepamo, da se bo zavzel za izboljšanje našega gmotnega položaja. Nadejamo se tudi, da bomo v osebi g. dr. Antona Korošca našli zagovornika naših pravic.

učitelja osnovne šole, če se upošteva § 29., ki določa, da mora stanovanje ustrezati predpisom, kar pomenja tudi to, da mora ustrezati vsem stvarnim potrebam učitelja. S tem predpisom ni prepuščeno upravnemu pristojnemu organu oblasti, da lahko dodeli učitelju kakršno koli stanovanje in mu s tem vzame pravico do stanarine. Z uredbo o ugotavljanju vrednosti stanovanj državnih uslužbencev civilnega reda iz leta 1932. je ugotovljena vrednost ene sobe s 50 din. Po zakonu o narodnih šolah ima učitelj vsake šole, ki nima brezplačnega stanovanja, pravico na stanarino v višini 150 din mesečno, kar pomenja, da je z uredbo predvideno, da mora učitelj imeti tako stanovanje, ki mora ustrezati njegovim stvarnim potrebam, da mu je določilo stanarino v znesku 150 din mesečno. Po vsem tem mora imeti učiteljevo stanovanje najmanj 2 sobi ustrezajoče velikosti s kuhinjo in stranskimi prostori, sicer mu pripada pravica, da stanuje v privatnem stanovanju in da prejema predvideno stanarino. Upravna oblast je dolžna mu to tudi dodeliti.

V konkretnem primeru se ni tako postopalo. Šola v Berberovici razpolaga poleg učilnice samo še z eno sobo, a prostor od 150 m širine se v nobenem primeru ne more vzeti kot soba za stanovanje in to z ozirom na njene dimenzije. Poleg tega tudi večja soba ne ustreza pogojem za stanovanje, ker je v njej nameščena narodna knjižnica in čitalnica in ta soba ne more istočasno služiti za učiteljevo stanovanje in za narodno čitalnico.

Iz vsega iznešenega je državni svet ugotovil, da je bila upravna oblast dolžna tožilcu priznati pravico na stanarino in ker ni tako postopala, je razsodil kot je navedeno v dispozitivu.

Ta načelna razsodba bo pripomogla mnogim učiteljem in učiteljicam do ustrežajočega stanovanja, a kjer tega ni, bo morala oblast priznati pravico do stanarine.

V spomin † tovarišu Franu Zacherlu

Se nebo se je zasolilo, ko smo polagali v terek, 11. junija 1940., k večnemu počitku tovariša Frana Zacherla, upokojenega šolskega upravitelja. Z blagim pokojnikom je legel v grob mož, ki je žrtvoval vse svoje moči mladini, narodu in domovini. Vse njegovo življenje in delo je bilo zasnovano na ljubezni do glasbe in izobrazbi mladine. V vsem svojem življenju nam je bil sijajni vzgled, kako se dela za šolo in za izobrazbo naroda.

Rodil se je 5. marca 1868. v Feldbachu na Srednjem Štajerskem, a je prišel že v nežni mladosti v Ljutomer, kjer je bil njegov oče uslužbenec pri davkarjih. Osnovno šolo je obiskoval v Ljutomeru, nižjo gimnazijo je dovršil v Ptuj. Po dovršenem učiteljskem v Mariboru je učiteljeval dve leti pri Mali Nedelji, sedem let v Cezanjevcih in 27 let v Ljutomeru. V šoli je deloval torej polnih 36 let z najlepšim uspehom in prejel za svoje vzorno delovanje razne pohvale in priznanja, nazadnje pa je bil odlikovan z redom Sv. Save V. stopnje.

S svojo marljivostjo, delom in ljubeznivostjo si je pridobil zaupanje in spoštovanje med tovariši. Ljutomersko-gornjeradgonsko učiteljsko društvo ga je imenovalo ob njegovi upokojitvi častnim članom. Vedno in povsod je bil v prvi vrsti pravi tovariš.

Poleg šole se je posebno odlikoval na glasbenem polju in da je Ljutomer glede petja na tako visoki stopnji, je to zasluga tovariša Zacherla. Bil je duša Glasbene družstva, Glasbene šole in kapelnik mestne godbe, katero je on ustanovil po preobratu, jo izveščal in vodil do svoje smrti. Obvladal je večino instrumentov, posebno je slovel kot izborni čelist. Zal mu je bolezen pred 16 leti onemogočila, da bi se še nadalje udeleževal na tem priljubljenem mu instrumentu. — Tudi je bil še pred svetovno vojno zelo marljiv zbiralec narodnih pesmi. V Ljutomeru je deloval 25 let kot organist in je zlagal razne cerkvene in priložnostne pesmi za razne blagoslovitve. Soproga je napravila besedilo, on pa melodijo. Zaslovel je posebno s svojimi božičnicami in ob polnočnici sta s soprogo vedno zapela novo pesem, od katerih so mnoge ponarodele.

Vso ljubezen pa je posvetil najstarejšemu ljutomerskemu društvu, naši Čitalnici in njeni knjižnici. Ze kot mlad učitelj pri Mali Nedelji je pristopil v krog ljutomerske Čitalnice in bil njen redni član in odbornik. Lansko leto mu je Čitalnica podelila častno članstvo za njegovo neumorno 50letno kulturno delo Čitalnici v prid. Ure in ure je predsedel pri knjigah in jih urejeval z ljubeznijo.

Da imamo v Ljutomeru knjižnico, na katero je lahko Ljutomer ponosen, je to velika služba pokojnega tovariša Zacherla.

Nad 30 let je bil pevovodja Slovenskega pevskega društva v Ljutomeru. Znal je, da lepa slovenska pesem dviga narodno zavest, da združuje vse sloje, zato se je z navdušenjem posvetil temu društvu že kot učitelj pri Mali Nedelji, od koder je prihajal k pevskim vavam v Ljutomer. — Leta 1903. je bil med ustanovitelji Murskega Sokola, katerega član je bil do svoje smrti. — Poleg tega je ustanovil in dolga leta vodil Sadjarsko in vrtnarsko podružnico, bil predsednik društva za podporo bednim, dolgo let občinski odbornik in svetovalec in član raznih drugih društev.

Kakor je bil blagi pokojnik odlični narodni delavec, tako je bil najboljši soprog in

najskrbnejši oče in gospodar svoji družini, ki je dala narodu 3 odlične člane človeške družbe. Hčerka Minka je meščanskošolska učiteljica v Mariboru, Slavica šolska tajnica v Ljutomeru, sin major Franček, ki je v življenju še mnogo obetal, je pred 4 leti tragično preminil.

Kako je bil tovariš Zacherl priljubljen in spoštovan, je pokazal njegov veličastni pogreb. Od blizu in daleč so prihajali prijatelji in znanci in ga spremljali na zadnji poti. Redki so v naših krajih kulturni delavci, ki bi izvršili toliko podrobnega kulturnega dela kot naš tovariš Zacherl. Zato pa bo njegovo delo med nami dalje živelo in se zahvalo in spoštovanjem se ga bo spominjal Ljutomer in okolica.

F. Kb.

† Olgi Šijančevi v spomin

Ko je zamrlo pretekle jeseni sleherno življenje v prirodi, ko so zavele strupene sape pozne jeseni preko poljan, je ovelnel tudi cvet Tvojega življenja in koščena roka Ti je zadala usoden udarec. Ne moremo se sprijazniti z mislijo, da snivaš in sanjaš o boljšem življenju v gaju cipres, med novo zasajenimi brezami na ormoškem pokopališču. V naših učiteljskih vrstah je nastala zevajoča vrzel, saj smo izgubili tovarišico v cvetu mladosti — staro komaj 35 let — vedrega duha, zmerom veselo, polno moči za delo in ustvarjanje, prav posebno pa Te je dičil Tvoj jekleni značaj. Vedno težje občutimo bridko izgubo.

Izšla si iz učiteljske družine, se sama posvetila učiteljskemu stanu ter delovala s Tebi lastno vneto za napredek in procvit ljudske izobrazbe. Kaj si dosegla, zgovorno izpričujejo solzne kapljice Tebi zaupanih otrok, s katerimi so orosili Tvojo svežo gomilo. A Tvoje delo ni bilo vtesnjeno med štiri šolske stene. Kako bi si mogli zamisliti kakšno društveno prireditve brez sodelovanja Olge! Pri

prireditvah Sokola, Ciril Metodove družbe, Čitalnice, gasilske čete in ob drugih prilikah si žrtvovala mnogo truda in časa, da se je dosegel popolni uspeh, zato Te tudi vsa društva težko pogrešajo.

Spominjam se, ko si bila tik pred smrtjo pri nas, še vsa vesela in mladostno razigrana. Nisi se mogla ločiti od nas in si izustila zlo slutnjo: »Ali sem res danes zadnjič pri vas, da se ne morem posloviti?«

Nekaj dni na to — bilo je v torek, 5. decembra — sva se srečala v Ormožu na cesti — ko si šla izmučena in izčrpana iz šole. Zadnjič si mi stisnila desnico s smehljajočim obrazom ter šaljivo izustila: »Sama na sebe sem jezna, tako me glava boli!«

Prihodnji terek, 12. decembra, smo izročili z bridkostjo Tvoje zemске ostanke materi zemlji. Vnetje možganske mreže je pretrgalo nit toliko obetajočega življenja...

Vsi, ki smo Te ljubili in Te spoštovali, želimo, naj Ti bo sen v onostranstvu sladak in prijeten, a spomin na Te ostane v nas, dokler bodo utripala naša srca.

Belšak.

Duhovni svetnik g. Kalan napoveduje nove napade

Ljubljana, Vidovdanska 9., dne 6. julija 1940.

P. n. Uredništvu »Učiteljskega tovariša«.

Naznanjam Vam, da svoje razprave o naši šoli in našem učiteljstvu v Domoljubu še nisem končal. Samo prekinil sem jo zaradi napetosti v svetu, ker ta čas ni ravno najprimernejše za naše medsebojne prepire. Ker pa v Vašem listu zopet govorite o »nepravilnih« napadih na učiteljstvo in za Vami to pogreva tudi »Jutro«, in ker je vojna nevarnost za nas za sedaj minula, bom razpravo zopet nadaljeval.

Tu pa Vam pošiljam na vpogled material, ki ga imam. Mislim, da glasilo stanu, ki ima toliko masla na glavi, bi moralo biti lepo ponižno, če mu kdo kake napake očita, ali če se že brani — česar Vam bi nazadnje niti ne zameril ne — bi se moralo braniti, kakor se brani grešnik, kateremu se njegovi grehi po pravici očitajo.

Če boste na mojo razpravo odslej ali molčali ali se vsaj primerno in dostojno zagovarjali, potem vsega tega gnoja ne bom nosil na trg ali obehal na veliki zvon. Ako pa moje želje ne boste upoštevali, potem bom premislil, kaj naj s tem materialom storim.

Eno pa je gotovo: Imeti hočem in moramo drugačno šolo in drugačno učiteljstvo! In to je namen mojih člankov, ne pa — kakor mi podtikate — samo namerno blatenje Vašega spoštovanja vrednega stanu.

Toliko v blagohotno vednost.

Z odličnim spoštovanjem
I. Kalan s. r.

Splošne vesti

DELO UCITELJSTVA

V nedeljo, dne 23. junija 1940. so uprizorili šolarji iz Ljutomera mladinsko pravljico igrar »Čarobno zdravilo«, ki jo je napisal mladi in agilni tov. Manko Golar, a prav posrečeno glasbeno priredil tudi učitelj Ferdo Skok, ki je bil pred kratkim premeščen v Prekmurje v Sred. Bistrico. Igra je polna živahnosti in pestrosti, posebno v dejanjih z vilami, metuljčki, cvetovi, copreža in jage babe; višek pa doseže ob nastopu kraljice »Črnega vrha«, ko zapoje solo svojim ljubkim podanikom iz devete dežele in Črnega vrha. Poln ljubezni do svoje bolne sestrice se glavni junak Janezek poda na pot, da donese sestri zdravila, kot je čul v sanjah, da ga bo dobil. V raznih nevoljah ga dobri duhovi očuvajo in se vrne v zadnjem času kot rešitelj z vodo iz studenca življenja, ki jo je dobil pri kraljici za zahvalo, ker jo je po naključju rešil iz rok copreže. Poleg zdravila dobi tudi veliko zlata, ki ga pa ne preslepi, temveč pomaga z njim siromakom in ima tako igrice za naše čase tudi s humanitarne strani svojo vrednost.

Ogromno zaslugu pri uprizoritvi, ki je uspela tako častno, da ne bi delala prav nič sramote našim poklicnim gledališčem v Ljubljani ali Mariboru, pa ima zopet učiteljica ga. Apihova, v katere rokah je bilo vse — režijska, scenerijska, šivanje kostumov in priprava vseh rekvizitov, ki so potrebni za izvedbo. Lahko se reče, da bi brez ga. Apihove te igrice ne mogli gledati v Ljutomeru na sokolskem odru.

Gornje pismo smo prejeli 6. julija in ga v celoti priobčujemo, ker hočemo nanje javno odgovoriti.

Učiteljska organizacija ni nikoli ščitila takih učiteljev (-ic), ki so zagrešili kazniva dejanja. Vedno smo zahtevali, naj se vsakdo, ki zagreši kaj kaznivoga, disciplinsko zasluduje. Sele disciplinski preiskavi in razpravi, pri katerih naj ima oboženi polno možnost zagovora, naj sledi kazen. Nikoli pa nismo mogli priznati kazni brez preiskave in tega tudi v bodoče ne bomo. Med primeri, ki jih gospod duhovni svetnik Kalan pošilja na vpogled kot svoj »material«, pa je večina takih, kjer ni bila uvedena nobena disciplinska preiskava, četudi so jo zahtevali prizadeti sami in v njih imenu tudi učiteljska organizacija. Ali verujete, g. svetnik, poznavajoč to okoliščino, še vedno v dokazno moč svojega materiala?

Gospod svetnik! Iz teh kratkih ugotovitev razvidite naše stališče, zato lahko svobodno uporabite svoje gradivo. Predobro se namreč zavedamo, da ga ni stanu brez grešnikov. Vendar pa trdimo, da učiteljski stan nima masla na glavi. Zato gre lahko brez strahu na sonce in njegovo glasilo s ponosom brani stan pred pavšalnimi napadi. Če pa boste konkretne primere imenoma žigosali, bomo prepustili obrambo prizadetim samim, ker jim bo v tej obrambi odprta tudi pot na sodišče. Če pa zaradi posameznikov izlivate gnojnico na vse učiteljstvo, moramo to smatrati za blatenje stanu.

Pri igrici je sodeloval orkester pod taktirko samega avtorja melodij te igre — učitelja Ferda Skoka, ki je v ta namen pripeljal v Ljutomer orkester iz Bistrice, ki ga je tam ustanovil in ki je menda edini v Prekmurju. Pomagali so tudi člani od orkestra ljutomerskega Sokola in lahko se reče, da je v skupnem pogledu uspela prireditve zelo pohvalno. Zasluženo sta prejela avtorja kot tudi tov. Apihova lepe šopke v priznanje za ogromen trud. Priporočila se lahko igra za vse večje in dovolj prostorne odre. Igra in muzika — to je še vse v rokopisu in se je uprizorila igra sedaj prvič. V primeru, da bi se kdo zanimal za stvar, naj se obrne na naslov: Apih Mara, učiteljica, Ljutomer. Tako je učiteljstvo zopet doprineslo velikodatek našim mladinskim odrom, saj lepim mladinskih iger itak ni preveč na izbiro. Avtorjema pa naj velja le: Naprej po začetni poti!

Z. M.

— JUU — sresko društvo v Litiji naproša vse one, ki imajo zaostanke na članarini, da jih čim prej poravnajo. Tako bodo olajšali sebi vest, odboru pa nepotrebno delo. Prihranili bodo tudi sebi in društveni blagajni stroške za opomine in izterjavo. Apeliramo na tovariška čustva in prosimo za poravnavo zaostale članarine.

Odbor.

— Odbor učiteljic gospodinjsko nadaljevalnih šol bo založil drugo, razširjeno izdajo brošure Pleško-Prašnikar »Prehrana in kuhanje«, z dodatkom »Mlekarstvo in mlečni izdelki«. Brošura je že v tisku in bo izšla v septembru, na kar opozarjamo učiteljice go-

spodinskih nadaljevalnih šol, upraviteljstva meščanskih in ljudskih šol, ki so prvo izdajo pri gospodinjskem pouku uspešno uporabljali. — Odbor učiteljic gospodinjsko nadaljevalnih šol.

— Po dolgi in težki bolezni je 24. junija 1940. umrla v Ljubljani gospa Marija Malnarčeva, soproga našega tovariša Ivana Malnarčiča, bivšega predsednika ljubljanskega učiteljskega društva. Pokojnica je imela med učiteljstvom velik krog znancev in prijateljev v krškem okraju in prav tako tudi v Ljubljani, kjer je živel s svojim soprogom od leta 1920. dalje. Na zadnji poti k Sv. Križu jo je 27. junija 1940. spremlilo lepo število ljubljanskih in zunanjih učiteljev in učiteljic. V miru počivaj! Tovarišu Malnarču naše globoko sožalje.

— Požrtvovalen tovariš preko groba! Učiteljski dom v Mariboru je prejel v novembru 1938. leta obvestilo, da je umrl njegov član tovariš Anton Sivka iz Spitaliča in postavil njega za glavnega dediča. Učiteljski dom je postal na ta način lastnik posestva v Spitaliču. Ker pa je bilo treba glasom oporoke izplačati številne legate, je morala naša zadruga gledati, da čim ugodneje proda posestvo, kar se ji je tudi posrečilo. Posestvo je kupil posestnik g. Gilvert iz Spitaliča, pokojni dobrotnik pa je dobil prvi viden znak naše hvalečnosti — lep nagrobni spomenik. Zapuščinske zadeve je vodil javni notar g. France Burger iz Celja prav po mislih in željah blagega pokojnika, našo zadrugo pa je zastopal in vodil posestvo do prodaje tov. Jože Gosak iz Teharjev, ki je imel levji del truda in dela v tej za nas tako uspešno zaključeni zadevi. Obema in še g.

Osebne zadeve

—i Napredovanja v VIII. položajno skupino. Mahkota Milan, učitelj v Dolu; Čuk Ivan, učitelj v Slov. Bistrici; Pavčič Marjan, učitelj šole za def. deco v Trbovljah; Juvanec Stanislava, učiteljica ženskih ročnih del v Sevnici; Potrato Ivanka, učiteljica ženskih ročnih del v Krtini; Frelj Karolina, učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani; Omenzel Elvira, učiteljica ženskih ročnih del v Metliki; Kranjec Ivanka, učiteljica pri Sv. Tomažu; Krč Marija, učiteljica v Kranju; Arko Stefanija, učiteljica v St. Rupertu; Cerjak Branislava, učiteljica v St. Juriju; Udir Frančiška, učiteljica na Koroški Beli; Bon Alojzija, učiteljica v Dobovi; Stani Zdenka, učiteljica v Pamečah; Ravbar Stefanija, učiteljica v Tišini; Ankele Marta, učiteljica v Predosljah; Slabe Marija, učiteljica v Stopercih; Štuler Danijela, učiteljica v Gaberju; Česen Alojzija, učiteljica v Zidanem mostu; Ziberl Alojzij, učitelj pri Sv. Stefanu; Blečić Nika, učiteljica v Stari Lipi; Zamlič Marijan, učitelj v Serdici; Zafred Anton, učitelj pri Sv. Marjeti; Ficko Veronika, učiteljica v Zagradcu; Koprivnikar Marija, učiteljica v Krčevini; Debevec Boris, učitelj v Mavčičah; Dernač Jakob, učitelj v Artičah; Bertonec Terezija, učiteljica v Bohinjski Beli; Debevec Rozalija, učiteljica v Selnici; Ebenšpanger Emilija, učiteljica v Puconcih; Krapš Josip, učitelj v Trebijah; Gorjanc Justina, učiteljica v Apačah; Merhar Milan, učitelj v Domžalah; Moškon Tatjana, učiteljica v Murski Soboti; Berce Helena, učiteljica v St. Janžu; Krašovec Antonija, učiteljica v Salovecih; Fajdiga Vanda, učiteljica v Zg. Tuhinju; Milič Miro, učitelj v Dragi; Koman Leopold,

ing. Josipu Zidanšku, ki je odstopil del svojih terjatev našemu domu, se Učiteljski dom v Mariboru še na tem mestu iskreno zahvaljuje. Zavednemu in požrtvovalnemu pokojnemu tovarišu Antonu Sivki večna slava! — Učiteljski dom, r. z. z. o. z. v Mariboru.

— Obvestilo. Vsi tovariši(-ce), ki name ravajo v prihodnjem šol. letu izročiti svoje sinove v varstvo Učiteljskega doma v Mariboru, naj iste priglasijo najkasneje do 20. julija t. l. Sprejemajo pa se samo nižješolci. Kdor želi prejeti odgovor, naj priloži znamko.

— V »Učiteljskem tovarišu« od 27. junija, št. 44. in 45., je pomotoma izostalo, da je dar 100 din za naš dom poklonil učiteljski zbor osnovne šole v Brezicah v počastitev spominu blagopokojne gospe Rauterjeve. — Odbor Doma učiteljic v Ljubljani.

— Dravska finančna direkcija v Ljubljani razglašuje: Državni upokojenci in upokojenke, ki jim izplačuje pokojninske prejemke dravska finančna direkcija v Ljubljani, naj prosijo za potrdila o velikosti uslužbenkega davka, ki jih bodo potrebovali ob vpisu v šolo za šolsko leto 1940./1941., že v juliju ali vsaj v začetku avgusta t. l. — Upokojenci in upokojenke, ki razen uslužbenkega davka na pokojninske prejemke plačujejo tudi davek po kateri drugi obliki, za katerega so obremenjeni pri davčni upravi, naj svojo prošnjo naslove na pristojno davčno upravo, vložijo pa naj jo neposredno pri finančni direkciji, ki jo bo poslala pristojni davčni upravi s podatki o velikosti uslužbenkega davka na pokojninske prejemke. — Prošnjam, kolkovanim z 10 din, je treba priložiti za potrdilo kolek za 20 din, za vsak zaproseni uradni prepis potrdila pa kolek za 10 din.

učitelj v Vel. Podlogu; Kunaver Franc, učitelj v Catežu; Fras Stefan, učitelj v Novi cerkvi; Medved Rozalija, učiteljica v Cerk-ljah; Zdešar Stanislava, učiteljica v Senovem; Lavrač Bogomila, učiteljica v Izlakah; Žurman Frančiška, učiteljica v Rogaski Slatini; Strus Justina, učiteljica v Breznici; Pave Franc, učitelj v Dolenji vasi; Omahen Marija, učiteljica v St. Vidu pri Stični; Vidmar Franc, učitelj v Veliki Dolini; Miklavčič Pavlina, učiteljica v Mokronogu; Jarc Jurij, učitelj v Oplotnici; Volčjak Ljudmila, učiteljica v Dobručju; Otrin Maksimiljan, učitelj v Loškem potoku; Pinterič Ivan, učitelj v Travi; Jagar Valter, učitelj pri Sv. Andražu; Mazi Vinko, učitelj v Dovju; Vajs Alojzij, učitelj v Vidoncih; Jaklič Ana, učiteljica v Sp. Slivnici; Rotman Vera, učiteljica v Stari Osčici; Slekovec Adalbert, učitelj v Miklavžu pri Ormožu; Turk Josip, učitelj v Gradišcu; Pretnar Ivan, učitelj v Hrastniku; Marolt Franc, učitelj v Dragatušu; Primožič Ema, učiteljica v Dev. Mar. v Polju; Mlakar Franc, učitelj v Vojniku; Ahačič Ludvik, učitelj v Črešnjevcih; Fable Božidar, učitelj v Sv. Roku ob Sotli; Mikulič Oton, učitelj v Globokem; Majerič Hugon, učitelj v Oplotnici; Vanič Ana, učiteljica v Ribnici; Kovačič Lidija, učiteljica v St. Jerneju; Dobaja Janez, učitelj v Cezanjih; Pavčič Silvestra, učiteljica v Trbovljah; Rot Zdenka, učiteljica v Talčjem vrhu; Pohar Anton, učitelj v Kapelah; Cotman Vida, učiteljica v Zrežah; Jerše Gabrijela, učiteljica v Žužemberku; Casar Vinko, učitelj v Gančanih; Korban Anton, učitelj pri Sv. Petru; Kovač Radoslav, učitelj v Zabrdi.

Iz listov

—i Kako sem postal spet učitelj. »Slovenec« od 7. julija priobčuje pod tem naslovom po švic. listu posnet, zelo zanimiv članek, ki se končuje sledeče:

Do dna sem spoznal, da je mnogo laže pridigovati s prižnice, poučevati s katedra, navduševati s tribune, izza pisalnika pošiljati pesmi v svet ali pisati ganljiva pisma, ko vzgojiti enega samega otroka. In prav tako jasno sem spoznal, da brez ljubezni ne bi bil moj pouk prav nič vreden in da brez ljubezni ne bi bilo dobrote in brez dobrote nobenega potrpljenja — da torej vse zavisi od mene, da je sleherna napaka le moja in da vsakršen napredek ni moj napredek in moj uspeh, marveč je to delo in dognanje učenca. Moja spoznanja so kot spoznanje prastara, kot dejanje pa so vsakokrat nova. Vse to ne velja samo za osnovnošolske učitelje, marveč je splošno veljavno in glede na to ni nobene razlike med osnovnim učiteljem in profesorjem srednjih in visokih šol.

—i Vprašanje zvišanja uradniških plač je naslov uvodnika v »Trgovskem listu« od 24. junija, iz katerega posnemamo: »Jugosl. Kurir« poroča, da je izvedel iz dobro informiranega vira, da se na odločilnem mestu proučuje možnost zboljšanja gmotnega položaja državnih nameščencev. To proučevanje je posledica zelo živahne akcije, ki jo vodijo državni nameščenci po svojih organizacijah za zboljšanje plač drž. nameščencev. »Jugosl. Kurir« poroča nadalje, da se bodo verjetno najprej zboljšale plače nižjih drž. uslužbencev, ki so v posebno težavnem položaju. Glavna težkoča za rešitev vsega vprašanja pa je v tem, kako zagotoviti za zvišanje plač potrebne kredite... Ne dvomimo, da ima »Jugoslav. Kurir« s svojo informacijo najboljši namen in da hoče z njo pripomoči k rešitvi vprašanja zboljšanja uradniških plač. Vseeno pa njegove novice ne moremo odobravati. Kajti državni nameščenci so bili že tolikokrat razočarani, da res ne potrebujejo nobenih novih razočaranj. Ko čitamo te prazne

obljube o zboljšanju plač, imamo vtis, da se niti odločujoči krogi ne zavedajo, kako nujno potrebno je zvišanje uradniških plač. Ne iz kakšnih sentimentalnih ozirov, temveč čisto navadno iz nujnih državnih razlogov. Država je kot velikansko gospodarsko podjetje, ki more opravičati zadovoljivo vse svoje funkcije le, če njen uradniški aparat brezhibno deluje. Podjetnik, ki ne daje svojim nameščencem zadostnih plač, nikdar ne more doseči tako zadovoljivih uspehov kot podjetnik, ki se more na svoje nameščence zanesti v vsakem trenutku. Isto velja za državo in zgodovina pozna polno primerov, da tudi velike države niso mogle vzdržati preizkušnje, če ni dobivalo njih uradništvo zadostnih plač in v redu. Kdor hoče, da državni stroj dobro teče, mora tudi skrbeti, da je dobro namazan. S slabo plačanimi nameščenci pa državni stroj tudi slabo teče... Zvišanje prejemkov drž. nameščencev je gospodarska in državna nujnost, je zahteva tudi naše kulture in zato se mora to vprašanje rešiti, ne pa šele pričeti proučevati. Proučevalo se je že zadosti dolgo, a tudi beda drž. nameščencev je že doseglja takšen obseg, da se rešitev tega vprašanja ne sme več odlašati!

—i V »Jutru« je 5. julija izšel članek »Nekaj misli ob sklepu šolskega leta«, v katerem so iznešene tudi sledeče ugotovitve: Usoda našega naroda je usodno povezana z ljudsko šolo kot osnovnim izobraževališčem širokih ljudskih plasti. Zato mora ljudska šola po svoji organizaciji ustrezati vsem zahtevam in potrebam naroda. Današnji ustroj pa ne ustreza tem zahtevam, zato ne more biti zakoreninjen v našem narodnem bistvu. Današnja ljudska šola se ne razlikuje mnogo od predvojne ljudske šole, ki so ji dajali smer naši tlačitelji, katerim je bilo mnogo na tem, da šola ni našla prave zveze z narodnim življenjem... Današnja šola ne ustreza ljudskim potrebam, ker se vse premalo oslanja na gospodarsko, socialno in kulturno strukturo naše zemlje. Ona ne prinaša